

В.С. Ольховська, канд. техн. наук, доц (*ХДУХТ, Харків*)
Н.В. Дуденко, д-р техн. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)
М.О. Янчева, канд. техн. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

ВИВЧЕННЯ СОРТІВ КУКУРУДЗИ, РАЙОНОВАНИХ У СХІДНІЙ УКРАЇНІ

У багатьох країнах світу кукурудза займає чинне місце серед сільськогосподарських культур. Її використовують як фуражну культуру в сільському господарстві, а також у переробній, харчовій і медичній промисловості. Із зерна кукурудзи виготовляють борошно, крупу, крохмаль, пластівці, повітряну кукурудзу та ряд інших продуктів харчування, а також медичні препарати. В Україні кукурудза – одна з найбільш урожайних зернових культур.

За сучасною класифікацією за плівчастістю, внутрішньою і зовнішньою будовою зерна має 8 підвидів: розлусна, крохмалиста, зубоподібна, кремениста, цукрова, соскоподібна, крохмалисто-цукрова, плівчаста.

В Україні переважають посіви гібридів кукурудзи, які за врожайністю зерна й зеленої маси значно перевищують сортови. Це пов'язано з явищем гетерозису, яке виявляється у високій життєздатності гібридних рослин у першому поколінні.

Виробнича практика свідчить про те, що прості гібриди характеризуються високою урожайністю, технологічністю, стійкістю до хвороб, рівністю за основними морфобіологічними та сортовими показниками.

В Україні районовано, зокрема, такі гібриди кукурудзи: ранньостиглі – Валентина (№ 410), Дніпровський 177 СВ, Експ 178, Колективний 95 М, Луч 170 МВ, Оксана, Планета 180, Радіус, Рая, Тетяна (№ 188), ТОСС 235 М, Харківський 199 МВ, ЦЕ 1190, Славутич 162 СВ та ін.; середньоранні – Авантаж, Анжела, Акцент МВ, Галина, Вектор МВ, ДК 250, Дніпровський 273 АМВ, Олена, Зему 2241, ЛГ 22.76, Мартон, Колективний 225 МВ, ЛГ 22.08, Мона, Сум 9402, Харківський 290 МВ та ін.; середньостиглі – Борисфен 301 МВ, Закарпатський 381 МВ, Краснодарський 321 СВ, Крос 292 МВ, Молдавський 380 МВ, ОдМа 338 МВ, Розвіта, Сефаріс, Юпітер М та ін.; середньопізні – Алтон, Борисфен 433 МВ, ДНОД 453 СВ, Одеський 411 С та ін.; пізньостиглі – Луч 630 МВ, Машук АМВ, Перекоп СВ, Призма та ін.

Дослідження з селекції кукурудзи у останні роки проводились в напрямку створення гібридів різних груп стиглості, високоврожайних,

з оптимізованою структурою елементів продуктивності, зі швидкою віддачею вологи зерном при дозріванні, пристосованих до механізованого збирання, тобто стійких до ламкості стебла, поникання качанів, а також стійких до біо- та абіотичних факторів.

Таблиця – Характеристика основних сортів кукурудзи цукрової, районованих у Східній Україні

Сорт кукурудзи	Середня маса кочана без поверхневого листя, г	Вихід зерна, %	Середній розмір качана, см		Колір зерен у стадії технічної зрілості	Вміст, %		
			Довжина	Діаметр		Сухих речовин	Цукрів (загальна кількість)	Крохмаль
Заря	180	62	18	4,1	помаранчева	26,5	4,8	15,9
Гібрид Елегія 439 (Ф1)	196	60	14	4,2	Те ж саме	–	5,4	18,6
Гібрид Гама 440	234	62	17,7	4,6	жовта	–	4,4	19,6
Гібрид Жемчуг (Ф1)	255	–	16	–	Те ж саме	25,6	5,1	–
Гібрид Ювілейний 427	200	62	19,5	5,1	Те ж саме	25,4	5,3	14,6
Нагорода	220	63	22	4,5	–	25,4	5,1	16,9
Гібрид Золота осінь	346	64	21	5	помаранчева	29,4	4,4	19,8

Отже, зараз пріоритетним напрямком для вирощування кукурудзи є впровадження в господарстві гібридів із високою врожайністю, швидкістю дозрівання, стійкістю рослин до вилягання та проти стеблового метелика. Пріоритет надають середньораннім та пізнім гібридам. На основі біологічних ознак гібридів кукурудзи в господарствах розробляють такі технології, які забезпечують врожай сухого зерна на рівні 12,0 т з гектара та низькою збиральною вологістю зерна.